

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

13

Vragen van de leden **Gesthuizen** en **Van Gerven** (beiden SP) aan de Minister van Economische Zaken over *bezuinigingen bij TNO op onderzoek naar maatschappelijke thema's* (ingezonden 17 juli 2015).

Antwoord van Minister **Kamp** (Economische Zaken) (ontvangen 15 september 2015)

Vraag 1

Kent u het artikel «TNO minder actief op topsectoren en maatschappelijke thema's»¹?

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Wat is uw reactie op dit artikel?

Antwoord 2

De bezuinigingen bij TNO volgen uit taakstellingen die al in 2010 zijn vastgelegd in het regeerakkoord en vastgesteld in de begrotingen van respectievelijk de ministeries van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (tot 2011), Economische Zaken (vanaf de overheveling in 2011) en Defensie. Ze zijn dan ook al enkele jaren bij TNO bekend.

Ik heb enkele kanttekeningen bij dit artikel. Ten eerste wordt in dit artikel gesproken over een bezuiniging van 17 miljoen euro. Dit betreft een optelsom van een structurele daling van de vaste rijksbijdrage en het wegvallen van incidentele middelen die de afgelopen jaren bovenop die vaste bijdrage zijn toegekend. Er zijn in de afgelopen jaren onder meer middelen toegekend om de activiteiten van een aantal Technologische Topinstituten (TTI's) bij TNO op te laten nemen, om het opstarten van het topsectorenbeleid aan te jagen en om de samenwerking tussen TO2's op maatschappelijke thema's te bevorderen. De daling van structurele middelen per 2016 bedraagt ongeveer 6 miljoen euro ten opzichte van 2015, ofwel ruim 4%. Ten tweede heeft het kabinet besloten om TNO te compenseren voor beperkingen op het recht van btw-af trek voor inkoopkosten (zie vraag 6). Ten derde heeft deze bezuiniging

¹ <https://www.tno.nl/nl/over-tno/nieuws/2015/7/tno-minder-actief-op-topsectoren-en-maatschappelijke-thema-s/>

uitsluitend betrekking op de vaste rijksbijdrage van TNO. TNO kan daarnaast in aanmerking komen voor financiering uit andere publieke bronnen, zoals de TKI-toeslag, EFRO en Horizon2020. In de nabije toekomst kan TNO waarschijnlijk ook gebruik maken van het matchingsfonds voor participatie in Horizon2020 (regeling Stimulering Europees Onderzoek) en het Toekomstfonds.

Het past in de bekostigingsfilosofie van het kabinet dat de instituten minder vaste financiering ontvangen en dat ze extra middelen kunnen verwerven naarmate het missie-gedreven onderzoek beter aansluit bij vragen vanuit de maatschappij. Hiermee stimuleren en versterken we vraagsturing (zie ook de Visie op het Toegepast Onderzoek, Kamerstukken 2012/2013, 32 637, nr. 68).

Vraag 3 en 4

Bent u van mening dat TNO een belangrijke rol heeft in het onderzoek naar arbeidsomstandigheden en volksgezondheid?

Zo ja, hoe ziet u de koerswijziging van TNO waarbij zij aangeeft minder in te gaan zetten op de maatschappelijke thema's Arbeid en Gezondheid?

Antwoord 3 en 4

TNO heeft een jarenlange ervaring met het in kaart brengen en beheersen van de risico's van arbeid. TNO doet dit door wetenschappelijke inzichten te vertalen naar de praktijk van bedrijven. Daarnaast heeft TNO op het terrein van Gezond en Veilig Werken ook een belangrijke functie als kennisinstituut en vraagbaak voor de overheid. Het belang van de onderwerpen Arbeid en Gezondheid blijkt bij TNO niet alleen uit haar inzet op dit maatschappelijk thema, maar ook uit projecten voor de langetermijnkennisbasis en de inzet op de topsectoren Life Sciences&Health (LSH) en Agri&Food (zie ook vraag 7). Er is niet zozeer sprake van een koerswijziging, als wel van een bezuiniging die zowel bij onderzoek op het terrein van de topsectoren als bij de maatschappelijke thema's neerslaat. De overheid heeft er bij TNO op aangedrongen om de benodigde kennis op de voor de overheid prioritaire onderzoeksthema's op het terrein van Arbeid en Gezondheid beschikbaar te houden. TNO heeft aangegeven dat een kwalitatief hoogwaardige kennisbasis zal worden aangehouden waardoor de kwaliteit van deze onderzoeksthema's verzekerd is. De rijksoverheid zal het komende jaar zorgvuldig monitoren of de gewenste kwaliteit nog steeds wordt geboden.

Vraag 5

Welk advies heeft u afgegeven inzake de vermindering van inzet op deze maatschappelijke thema's en het gelijk laten blijven van de inzet op de topsectoren High Tech Systemen en Materialen (HTSM) en ICT?

Antwoord 5

TNO is een zelfstandige organisatie met een eigen mandaat om strategische afwegingen te maken. In de Visie op het Toegepast Onderzoek (Kamerstukken 2012/2013, 32 637, nr. 68) heeft het kabinet aangegeven dat de vaste financiering daalt. Tegelijkertijd komen andere bronnen van financiering (zoals de TKI-toeslag) beschikbaar, waarmee het kabinet wil bereiken dat de maatschappelijke en bedrijfsmatige vraag en het private commitment meer worden gevolgd. Zo stimuleren we dat de instituten zich richten op de domeinen waar de grootste economische en maatschappelijke impact kan worden gerealiseerd.

In lijn met het kabinetsbeleid heeft TNO criteria ontwikkeld om tot een conceptverdeling van de bezuinigingen te komen. Het belangrijkste criterium is (economische en maatschappelijke) impact. Daarnaast is er aandacht voor focus en massa in het portfolio, levenscyclus van de technologie, etc. Zo is TNO gekomen tot een conceptverdeling die momenteel met alle betrokkenen (topsectoren, departementen en andere belanghebbenden) wordt besproken. Ik steun die aanpak omdat die gericht is op het versterken van de profilering en de levensvatbaarheid van het instituut. Het zijn moeilijke keuzes, die niet lichtvaardig gemaakt worden, maar die naar mijn overtuiging uiteindelijk wel zullen leiden tot een scherper geprofileerd en sterker TNO.

Vraag 6

Kunt u aangeven hoe deze bezuiniging bij TNO mede wordt veroorzaakt door tegenvallers op het gebied van BTW?

Antwoord 6

De taakstellingen uit het regeerakkoord staan geheel los van de veranderingen op het gebied van btw. Als gevolg van jurisprudentie van het Europese Hof van Justitie krijgen kennisinstellingen, waaronder TNO, te maken met een beperking op het recht van aftrek van btw op inkoopkosten. Het kabinet acht het ongewenst dat TNO hier onbedoeld nadeel van ondervindt. Zoals bij vraag 2 is aangegeven heeft het kabinet besloten om TNO te compenseren voor beperkingen op het recht van btw-aftrek voor inkoopkosten.

Vraag 7

Kunt u aangeven welke gevolgen deze bezuiniging heeft voor de toekomst van het onderzoek naar de genoemde maatschappelijke thema's bij TNO?

Antwoord 7

TNO heeft aangegeven dat deze afname van middelen niet ten koste zal gaan van de kwaliteit van het onderzoek. Wel zal de omvang van de onderzoeksactiviteit beperkter en meer gefocust worden. Ik streef mede daarom samen met TNO naar maximale synergie tussen de verschillende onderdelen van het portfolio van TNO: onderzoek voor topsectoren, op maatschappelijke thema's, voor de langetermijnkennisbasis, en de wettelijke taken. Er zijn in veel gevallen dwarsverbanden tussen de verschillende onderdelen en thema's. In dat verband wil ik u er ook op wijzen dat TNO als onderdeel van de rijksbijdrage een budget ontvangt van ca. 19 miljoen euro voor de instandhouding en ontwikkeling van een langetermijnkennisbasis (de zogeheten Early Research Programmes). Dit betreft onder meer projecten over «Personalized Food» en «Human Enhancement» die ook raken aan het maatschappelijke thema Arbeid en Gezondheid en aan de topsectoren Life Sciences en Health en Agri&Food. Vooralsnog is voor deze middelen geen bezuiniging ingezet. Ik zet mij er dan ook voor in dat die onderdelen zo met elkaar verbonden worden dat de langetermijnkennisbasis aansluit bij de kennisbehoeften van de gebruikers van de kennis die ontwikkeld wordt in Arbeid en Gezondheid en de betreffende topsectoren, zonder dat de kennisbasis verkokert of het langetermijnkarakter ervan wordt aangetast.

Vraag 8

Kunt u aangeven of met de aangekondigde bezuinigingen onderzoek zal worden stopgezet en, zo ja, op welke vlakken dit het geval zal zijn?

Antwoord 8

Er zal inderdaad onderzoek worden stopgezet. TNO onderzoekt momenteel welke gevolgen deze taakstelling heeft voor de werkgelegenheid in de verschillende onderzoeksthema's. Het Ministerie van Economische Zaken draagt er, als stelselverantwoordelijke voor het toegepaste onderzoek, zorg voor dat TNO alle drie haar hoofdtaken adequaat kan vervullen. Deze drie hoofdtaken betreffen (I) het ontwikkelen en toepassen van kennis voor maatschappelijke vraagstukken en overheidsbeleid, (II) het ontwikkelen en toepassen van kennis ten behoeve van innovatie en concurrentievermogen, in het bijzonder voor topsectoren, en (III) het beheer van strategische onderzoeksfaciliteiten (Kamerstukken 2012/2013, 32 637, nr. 68). Hiermee zal dan ook rekening worden gehouden als de verdeling van de middelen wordt vastgesteld (zie ook vraag 9).

Vraag 9

Kunt u aangeven hoe de verdeling van de rijksbijdrage aan TNO over de thema's zal zijn na definitieve vaststelling van het in het bericht genoemde beleid?

Antwoord 9

TNO heeft een voorlopige verdeling opgesteld. Deze ligt dus nog niet vast, op basis van de conceptverdeling worden de gesprekken met belanghebbenden gevoerd. De besluitvorming wordt de komende maanden gefinaliseerd. Een minimaal bedrag per topsector wordt vastgelegd in de Nederlandse Kennis- en Innovatiecontracten 2016–2017, die op 5 oktober a.s. zullen worden ondertekend, daarmee ligt ook de ruimte voor de maatschappelijke thema's vast. De exacte verdeling van alle middelen wordt vastgelegd in de Beschikking rijksbijdrage TNO 2016. Deze beschikking, en daarmee de verdeling van

de middelen, is conform de TNO-wet pas definitief na instemming van het kabinet. Eind 2015 volgt naar verwachting een besluit hierover.